

राष्ट्रीय कृषि योजना

महात्मा गांधी मिशन एमजीएम कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी सलग्नीत
(ISO 9001 : 2015 Certified)

एमजीएम हिल्स, गांधेली, औरंगाबाद

राष्ट्रीय सेवा योजना

कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. व्ही.एम. सुक्रे
डॉ. ए.व्ही. खड्डे
प्रा. ए.ए. लोखंडे

प्राचार्य

डॉ. एन.आर. चव्हाण

MAHATMA GANDHI MISSION

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय
गांधेली, औरंगाबाद

राष्ट्रीय सेवा योजना वार्षिक कार्यक्रमाचा आराखडा (२०१४ - २०१९)

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय
गांधेली, औरंगाबाद

अनुक्रमणिका

अनु क्र.	विवरण	पृष्ठ. क्र
१	प्रस्तावना	-
२	नियमित कार्यक्रमाचा संक्षिप्त अहवाल	-
३	विशेष शिबिराची माहिती	-
४	छायाचित्रे	-
५	शिबिरातील उपस्थित स्वयंसेवकांची यादी	-

माझ्यासाठी नव्हे, तर तुमच्यासाठी हे ब्रीदवाक्य लक्षात घेऊन राष्ट्रीय सेवा योजनेची स्वयंसेवक सेवेची मूळ्ये आणि सामाजिक भान ठेवून समाजसेवेसाठी तत्पर असतो. आपले उज्ज्वल भविष्य गाठत असतानाच समाज व राष्ट्राला आपण काही देणे लागतो म्हणून फूल ना फुलाची पाकळी या माध्यमातून राष्ट्रीय सेवा योजना उपक्रमाद्वारे राष्ट्रसेवा करण्याचे कार्य महाविद्यालयीन युवक करीत असतो. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या बोधचिन्हाप्रमाणे आजचा स्वयंसेवक हा बोधचिन्हाच्या आठ आरेनुसार अष्टौप्रहर समाजसेवेसाठी बांधील आहे व लाल रंग हे तरुणांचे सळसळते रक्त हे राष्ट्र उभारणीसाठी असल्याचे दिसून येते. राष्ट्रीय सेवा योजना उपक्रम विद्यार्थ्यांमध्ये देशप्रेम, राष्ट्रीय एकात्मता, सर्वधर्मसमभाव, सहिष्णुता, सामाजिक बांधिलकी यासाठी स्वयंसेवक तत्पर व सक्षम व्हावा, यासाठी राष्ट्रीय सेवा योजना नियमित कार्यक्रम व विशेष हिवाळी श्रमसंस्कार शिबिर या दोन उपक्रमांद्वारे समाजप्रबोधन करण्याचे कार्य करीत आहे.

महाविद्यालयात रासेयो ची ५० विद्यार्थ्यांची तुकडी असून; कार्यक्रम अधिकारी प्रा. व्ही. एम. सुक्रे, डॉ. ए.व्ही. खडे आणि इतर प्राध्यापक वृंद यांच्या मार्गदर्शनाखाली समाजपयोगी विविध उपक्रम नियमित कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात येतात. प्रत्येक वर्षी सात दिवसीय विशेष शिबिराच्या माध्यमातून स्वयंसेवकांचा व्यक्तिमत्व विकास करतांना त्यांना ग्रामीण जीवनातील समस्यांची ओळख करून देत त्या सोडविण्यासाठी निस्वार्थ काम करण्यास त्यांना प्रेरित करण्यात येत.

महाविद्यालयाच्या रासेयो कार्यक्रमाची माहिती देणाऱ्या या अहवालास शुभेच्छा !

डॉ. एन.आर. चव्हाण
प्राचार्य

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय

राष्ट्रीय सेवा योजना

राष्ट्रीय सेवा योजना संकल्पना आणि महाविद्यालयात^१ राबविल्या जाणारे विविध उपक्रम

प्रस्तावना

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या मनात समाज सेवेची जाणीव निर्माण व्हावी, समाजाच्या सुख दुःखाशी त्यांनी समरस व्हावे. समाजाच्या तळागाठातील व्यक्तिपर्यंत त्यांची नाळ जोडली जावी, सामाजिक प्रशंसांच्या जाणीवेतून कर्तव्य भावना आणि श्रम प्रतिष्ठा निर्माण व्हावी, तसेच समाज सेवेच्या माध्यमातून व्यक्तिमत्व विकास व्हावा आणि राष्ट्रसेवा घडावी, या उद्देशाने राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्ताने २४ सप्टेंबर १९६९ रोजी भारताचे तत्कालीन शिक्षण मंत्री मा. व्ही.के.आर.व्ही. राव यांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेची सुरुवात केली.

महाविद्यालयातील रासेयो एकक रथापना

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी अंतर्गत औरंगाबाद येथे महात्मा गांधी मिशन संचलित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय सुरु होऊन पंधरा वर्ष झालीत. महाविद्यालयाच्या शिक्षणाचा उद्देश म्हणजे सद्गळपणे ज्ञानार्जन व कृषी संशोधन आहे. या बरोबरच महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांचा ग्रामीण जीवनाशी ऋणानुबंध सामाजिक बांधिलकीची जाणीव निर्माण व्हावी या हेतूने सन २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षापासून राष्ट्रीय सेवा योजनेचे ५० स्वयंसेवकांच्या एककाची मान्यता मिळविली. महाविद्यालयातील प्रा. ए.व्ही. खर्डे यांची प्राचार्यांद्वारे दि. ०५/१२/२०११ ते १ जुलै २०१८ पर्यंत कार्यक्रम अधिकारी म्हणून काम केले तसेच सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षामध्ये त्यांनी कार्यक्रम अधिकारी प्रशिक्षण केंद्र, अहमदनगर येथून ०७ दिवसांचे प्रशिक्षण पूर्ण केले त्या नंतर महाविद्यालयातील प्रा. व्ही.एम सुक्रे यांची प्राचार्यांद्वारे दि. ०१/०७/२०१८ कार्यक्रम अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्यात आली.

महात्मा गांधी मिशन संचलित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली (औरंगाबाद) च्या सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षा मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजने अंतर्गत आयोजित केलेल्या विशेष निवासी शिबिराची माहिती पुढील प्रमाणे

महात्मा गांधी मिशन संचालित, गांधेली येथील कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष शिबीर भिंदोन गांधेली जि. औरंगाबाद येथे २१ फेब्रुवारी रोजी उद्घाटन झाले व गाव दत्तक घेण्यात आले आहे. या अंतर्गत महाविद्यालयाच्या रा. से. यो. एककार्तफे या गावात विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. भिंदोन, गांधेली येथे स्वच्छता अभियान'राबविल्यात आले. या अभियानाच्या उद्घाटन प्रसंगी जलक्रांती गुपचे प्रा. प्रशांत अवसरमल, एम.जी.एम. सचिव श्री अंकुशराव कदम आणि एम.जी.एम हिल्स चे संचालक श्री राजेंद्र रेडी व प्राचार्य एन.आर. चव्हाण यांच्या मार्ग दर्शनाखाली जलक्रांतीची शपत घेऊन कार्यक्रमाचा शुभरंभ झाला. महात्मा गांधी मिशन संचलित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली (औरंगाबाद) चे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष निवासी शिबीर दि. २१/०१/२०१९ ते २७/०२/२०१९ या दरम्यान भिंदोन, औरंगाबाद येथे आयोजित करण्यात आले. या विशेष शिबिरामध्ये महाविद्यालयाच्या २५ स्वयंसेवक मुला-मुलींनी सहभाग घेतला. या शिबिरात भारत स्वच्छता अभियान, जल जागृती सप्ताह, दैनंदिन जीवनावर आधारित स्वच्छतेवर व पुलवामा माध्ये झालेल्या हल्ल्याचा निषेध मिरवनुक आणि पथनाट्य सादर केले.

यामध्ये विद्यार्थ्यांनी घरघुती कचवा व सांडपाणीयाचे योग्य व्यवस्थापन केल्याने पसरणारे रोगांबद्दल माहिती दिली. कचव्याचे निर्मुलन करणे का गरजेचे आहे आणि ते कशा प्रकारे करावे यावर पथनाट्य सदर केले. रक्तदान शिबीर, कुपोषण निर्मुलन मोहीम, धुम्रपान बंदी, मोफत आरोग्य तपासणी व उपचार शिबीर, श्रमदानां. कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. तसेच धुम्रपान बंदी, स्वच्छता या विषयांवर स्वयंसेवक विद्यार्थीं व विद्यार्थ्यांनी ग्रामस्थांमध्ये जनजागृतीचे काम केले.

रासेयो शिबिराची सुरुवात

दि. २१ फेब्रुवारी, २०१९ रोजी रासेयो शिबिरार्थी गावामध्ये पोहचले. भिंदोन, गांधेली येथे स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. या अभियानाच्या उद्घाटन प्रसंगी जलक्रांती ग्रुपचे प्रा. प्रशांत अवसरमल, एम.जी.एम. सचिव श्री अंकुशराव कदम आणि एम.जी. एम हिल्स चे संचालक श्री राजेंद्र रेड्डी व प्राचार्य एन आर चव्हाण यांच्या मार्ग दर्शनाखाली जलक्रांतीची शपत घेऊन कार्यक्रमाचा शुभारंभ झाला व तेथील ग्रामस्थांशी व विद्यार्थ्यांची ओळख झाली. तसेच याशिबिरा विषयी ग्रामस्थांना माहिती देण्यात आली. त्यानंतर जिल्हा परिषदेच्या शाळेचा परिसर स्वच्छ करण्यात आला.

श्रमदान शिबीर व स्वच्छता अभियान

दि. २२ फेब्रुवारी, २०१९ रोजी रासेयो स्वयंसेवक विद्यार्थ्यांनी ग्रामस्थांना ग्रामस्वच्छता व श्रमदानाचे महत्व पटवून दिले. या प्रसंगी गावाचे सरपंच श्री. शिंदे व ग्रामस्थ उपस्थित होते. यावेळी या कार्यक्रमा अंतर्गत विद्यार्थ्यांनी भिंदोन, गांधेली गावातील सर्व रस्ते व शाळेचा परिसर स्वच्छ केला. यावेळी गावातील गटारी व नाले सफाई करण्यात आली. तसेच दुसऱ्या दिवशी विद्यार्थ्यांनी शाळेची रंग रंगोटी जसे कि शाळेच्या भिंती, झाडांचे खोडे रंगवून सुशोभीकरण करण्यात आले. या मध्ये मिळेल त्या साधनातून जसेकी विटा वापरून रत्याच्या सीमा तयार करण्यात आल्या. यामध्ये मुख्य प्रवेशद्वारापासून वर्ग, कार्यालय, शाळेचे स्वयंपाकगृह असे मार्ग तयार करण्यात आला आणि त्यांना रंग देण्यात आला.

स्वच्छता व पुलवामा निषेध रैली आणि पथनाट्य

दि. २३ फेब्रुवारी, २०१९ रोजी दैनंदिन जीवनावर आधारित स्वच्छतेवर व पुलवामा माध्ये झालेल्या हल्याची निषेध रैली मिरवनुक आणि पथनाट्य सादर केले. यामध्ये ग्रामस्थांमध्ये जनजागृती करण्यासाठी गावामधून प्रभात फेरीचे आयोजन करण्यात आले. या प्रभात फेरीमध्ये भिंदोन, गांधेली येथील शाळेचे विद्यार्थी, रासेयो स्वयंसेवक, स्वयंसेवकांनी व ग्रामस्थांनी मोठ्या संख्येने सहभाग घेतला. तसेच विद्यार्थ्यांनी घरघुती कचरा व सांडपाण्याचे योग्य व्यवस्थापन न केल्याने पसरणारे रोगांबद्दल माहिती दिली. कचन्याचे निर्मुलन करणे का गरजेचे आहे आणि ते कशा प्रकारे करावे यावर पथनाट्य सदर केले.

स्वच्छता अभियान

दिनांक २४ ते २५ या कालावधीत भिंदोन येथे एम.जी.म. कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या रा.स.यो.स्वयंसेवकंच्या मदतीने गावातील सार्वजनिक मंदिर, मंदिरपरिसरप्राथमिशाळा सांडपाणी, नाल्याची सफाई तसेच स्वच्छता जानजागृती विषयक पाठनाट्य सादर करण्यात आले. तसेच गावकन्याच्या मदतीने जमलेल्या कचन्यावर प्रक्रिया करण्याचे प्रात्यक्षिक. तसेच माझे गाव या विषयावर आधारित चित्रकला स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले.

रक्तदान व आरोग्य तपासणी शिबीर

दि. २६ फेब्रुवारी रोजी एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली व एमजीएम वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय यांच्या सयुंक्त विद्यमाने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराचे उद्घाटन प्रसंगी एम.जी.महिल्स चे संचालक डॉ. राजेंद्र रेड्डी व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन.आर.चव्हाण यांनी विद्यार्थ्यांच्या या स्तुत्य कार्यक्रमाबद्दल कौतुक केले व जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी रक्तदान करून रुग्णांचे प्राण वाचविण्याचे आवाहन केले. याप्रसंगी एमजीएम रक्त पेढीचे डॉ. ग्रीष्मा एन. जॉर्ज व डॉ. आशुतोष देव, तसेच एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सर्व विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर

कर्मचारी उपस्थित होते. यावेळी एमजीएम कृषी विज्ञान केंद्राचे शासन, महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी अशा एकूण ५० रक्कदात्यांनी रक्कदान केले. या शिबिराच्या यशस्विततेसाठी महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी तसेच महाविद्यालयाचे प्रा.विकास शुक्रे, प्रा.सचिन देसाई, यांनी विशेष प्रयत्न केले. हा कार्यक्रम एमजीएम संस्थेचे सचिव मा. अंकुशराव कदम यांचे प्रेरणेने आयोजित करण्यात आले.

दि. २७ फेब्रुवारी रोजी एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली व एमजीएम वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. यात गावातील गावकच्यांचे आरोग्य तपासणी आणि औषधे पुरवण्यात आले.

**महात्मा गांधी मिशन संचलित कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली (औरंगाबाद) च्या
सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षा मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजने अंतर्गत आयोजित केलेल्या
विशेष निवासी शिबिराची माहिती पुढील प्रमाणे:**

महात्मा गांधी मिशन संचलित कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली (औरंगाबाद) चे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष निवासी शिबीर दि. २१/०३/२०१८ ते २७/०३/२०१८ या दरम्यान भिंदोन, औरंगाबाद येथे आयोजित करण्यात आले. या विशेष शिबिरामध्ये महाविद्यालयाच्या २४ स्वयंसेवक मुला-मुलींनी सहभाग घेतला. या शिबिरात शेतकरी मेळावा, भारत स्वच्छता अभियान, जल जागृती सप्ताह, कुपोषण निर्मुलन मोहीम, धुम्रपान बंदी, मोफत आरोग्य तपासणी व उपचार शिबीर, श्रमदानइ. कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. तसेच धुम्रपान बंदी, स्वच्छता या विषयांवर स्वयंसेवक विद्यार्थीं व विद्यार्थींनी ग्रामस्थांमध्ये जनजागृतीचे काम केले.

महात्मा गांधी मिशन संचलित कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली (औरंगाबाद) चे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष निवासी शिबीर दि. ११/०३/२०१६ ते १७/०३/२०१६ या दरम्यान बोरसर (खु.), ता. कन्नड, जि. औरंगाबाद या खेड्यामध्ये आयोजित करण्यात आले. या विशेष शिबिरामध्ये महाविद्यालयाच्या २५ स्वयंसेवक मुला-मुलींनी सहभाग घेतला. या शिबिरात शेतकरी मेळावा, स्वच्छ भारत अभियान, जल जागृती सप्ताह, कुपोषण निर्मुलन मोहीम, धुम्रपान बंदी, मोफत आरोग्य तपासणी व उपचार शिबीर, श्रमदान, वृक्षारोपण, पशुधन विकास कार्यक्रमा अंतर्गत असेलेल्या शासकीय योजना व संकारीकारणाचे फायदे, भारतीय संविधान याविषयी व्याख्याने इ. कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. याशिवाय धुम्रपान निषेध दिनानिमित्त फेरीचे आयोजन करण्यात आले. तसेच ‘बाल विवाह -एक शाप’ व “पाणी अडवा-पाणी जिल्हा” या विषयांवर स्वयंसेवक विद्यार्थीं व विद्यार्थींनी पथनाट्य सादर करून ग्रामस्थांमध्ये त्याविषयी जागृतीचे काम केले.

रासेयो शिबिराची सुरुवात

दि. ११ मार्च, २०१६ रोजी रासेयो शिबिरार्थी गावामध्ये पोहचले. तेथील ग्रामस्थांशी व विद्यार्थ्यांची ओळख झाली. तसेच याशिबिराविषयी ग्रामस्थांना माहिती देण्यात आली. त्यानंतर जिल्हा परिषदेच्या शाळेचा परिसर स्वच्छ करण्यात आला.

श्रमदान शिबीर व स्वच्छता अभियान

दि. १२ मार्च २०१५ रोजी रासेयो शिबिराचे उद्घाटन ग्रामस्वच्छता मोहीम राबून करण्यात आले. या शिबिराचे उद्घाटन गावाचे सरपंच श्री. मारुती गायकवाड यांच्या हस्ते झाले. यावेळी शालेय समितीचे अध्यक्ष श्री भारत गायकवाड, श्री. रतन नरोटे, श्री संतोष गायकवाड, श्री अशोक खंडेलवाल, श्री फुंदे सर, इत्यादी ग्रामस्थ उपस्थित होते. यावेळी रासेयो स्वयंसेवक विद्यार्थ्यांनी ग्रामस्थांना ग्रामस्वच्छता व श्रमदानाचे महत्व पटवून दिले. या कार्यक्रमा अंतर्गत विद्यार्थ्यांनी बोरसर (खु) गावातील सर्व रस्ते व शाळेचा परिसर स्वच्छ केला. यावेळी गावातील गटारी व नाले सफाई करण्यात आली.

धुम्रपान निषेध दिनानिमित्त प्रभात फेरी

दि. १३ मार्च २०१६ रोजी जागतिक धुम्रपान निषेध दिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी रासेयोच्या विद्यार्थ्यांनी ग्रामस्थांना धुम्रपानामुळे होणारे आजार, शरीरावर होणारे अनिष्ट परिणाम याबद्दल माहिती दिली. याप्रसंगी विद्यार्थ्यांनी ग्रामस्थांना धुम्रपान न करण्याचे आवाहन करून सर्वांनी धुम्रपान न करण्याची शपथ घेतली. यानंतर ग्रामस्थांमध्ये जनजागृती करण्यासाठी गावामधून प्रभात फेरीचे आयोजन करण्यात आले. या प्रभात फेरीमध्ये बोरसर(खु.) येथील शाळेचे विद्यार्थी, रासेयो स्वयंसेवकांनी व ग्रामस्थांनी मोठ्या संख्येने सहभाग घेतला.

कुपोषण निर्मुलन मोहीम

दि. १४ मार्च २०१६ रासेयो स्वयंसेवक विद्यार्थ्यांनी राज्य शासनाच्या कुपोषण निर्मुलन कार्यक्रमात सहभागी होत, अंगण वाडीतील विद्यार्थ्यांची शारीरिक वाढ तपासली आणि घरोघरी जाऊन कुपोषित मुलांच्या मातांना सक्स आहाराबद्दल माहिती दिली. तसेच गरोदर महिलांना आहार संबंधी घ्यावयाची काळजी याबद्दल माहिती दिली.

शेतकरी मेळावा

दि. १५ मार्च २०१६ रोजी बोरसर (खुर्द) येथे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे डॉ. संजय पाटील (उद्यान विद्या शास्त्रज्ञ, फल संशोधन केंद्र, हिमायत बाग) औरंगाबाद हे होते. तर अध्यक्ष म्हणुन महाविद्यालयाचे प्राचार्य तथा एमजीएमचे संचालक शिक्षण (कृषी) डॉ. बी. एन. चव्हाण हे होते. यावेळी डॉ. संजय पाटील यांनी भाजीपाला पिके यांची लागवड व व्यवस्थापन या विषयावर माहिती दिली. तसेच त्यांनी शेतकऱ्यांनी गट स्थापन करून आधुनिक पद्धतीने शेती करावी असे आवाहन केले. यावेळी सहाय्यक पशुधन विकास अधिकारी डॉ. आर. व्ही. टोपेरे यांनी शेतकर्यासाठी शासनाच्या उपलब्ध असलेल्या योजना बद्दल माहिती दिली. तसेच महाविद्यालयाचे सहाय्यक प्राध्यापक निलेश मस्के यांनी ऊस लागवड व पाणी व्यवस्थापन याविषयी मार्गदर्शन केले. तर अध्यक्षीय भाषणात डॉ. बी. एन. चव्हाण यांनी शेतकऱ्यांनी ठिकक सिंचनाचा अवलंबकरून पाण्याचा योग्य पद्धतीने वापर करण्याचे आवाहन केले. तसेच बदललेल्या निसर्ग चक्रामुळे सद्यस्थितीमध्ये शेतकऱ्यांनी शेतीबरोबर पशुपालन, दुग्धोत्पादन, रेशीम उद्योग व कुकुट पालन यासारखे जोडधंदे करणे गरजेचे असल्याचे नमूद केले.

आरोग्य तपासणी व उपचार शिबीर

दि. १५ मार्च २०१६ रोजी रासेयो शिबिरात एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली व एमजीएम वैद्यकीय महाविद्यालय व रुणालय, औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने “मोफत सर्वरोग निदान व उपचार शिबीर” आयोजित करण्यात आले होते. याशिबिरामध्ये १५० रुणांची तपासणी करण्यात आली आणि गरजू रुणांना पुढील उपचारासाठी एमजीएम रुणालय, औरंगाबाद येथे बोलविण्यात आले.

जलजागृती सप्ताह

राज्य शासनातर्फे पाण्यासंबंधी समाजामध्ये जागृती व साक्षरता निर्माण करण्यासाठी जागतिक जल दिनाच्या निमित्ताने दि. १६ ते २२ मार्च दरम्यान कृषी विद्यापीठांशी सलिल्प्रत महाविद्यालायांच्या राष्ट्रीय सेवा योजना एकाकांमार्फत जलजागृती सप्ताह साजरा करण्याचे आवाहन करण्यात आले होते. यानिमित्ताने महात्मा गांधी मिशन संचालित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेलीच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष निवासी शिबीरामध्ये दि. १६ मार्च रोजी बोरसर (खु.) , ता. कन्नड, जि. औरंगाबाद येथे रासेयो स्वयंसेवकांतर्फे जलजागृती सप्ताहाची सुरुवात करण्यात आली. यानिमित्ताने रासेयोच्या विद्यार्थ्यांनी “पाणी आडवा व पाणी जिरवा” हे पथनाट्य सादर केले. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी शहरी आणि ग्रामीण भागातील घरघुती पाणी वापरासंबंधी भाष्य केले तसेच शेतकऱ्यांसाठी असणाऱ्या योजनांसंबंधी माहिती दिली. याशिबिरा दरम्यान विद्यार्थ्यांनी आधुनिक व पारंपारिक सिंचन पद्धतींचा वापर केल्यामुळे होणारे फायदे व तोटे, पाणी प्रदूषनाचे होणारे परिणाम दर्शविणारे भित्तीपत्रक प्रदर्शनही आयोजित करून शेतकऱ्यांमध्ये जल जागृती केली. तसेच राळेगण सिढ्डी (जि. अहमदनगर) येथे श्री. अण्णा हजारे यांनी केलेल्या जल संवर्धन कार्यक्रमाविषयी गावकऱ्यासाठी माहितीपट दाखविला. दि. २२ मार्च रोजी महाविद्यालयामध्ये जागतिक जल दिन साजरा करण्यात आला. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य तथा एमजीएम चे संचालक शिक्षण (कृषी) डॉ. बी. एन. चव्हाण यांच्या हस्ते जल पूजन करण्यात आले. तसेच महाविद्यालयाचे सर्व विद्यार्थी, प्राध्यापक व इतर कर्मचारी यांनी जलसंवर्धना विषयी प्रतिज्ञा केली.

सामाजिक कुप्रथा विरोधी जनजागृती मोहीम

दि. १७ मार्च, २०१६ रोजी रासेयोच्या स्वयंसेवकांद्वारे ग्रामस्थांची सद्यस्थितील ज्वलंत सामाजिक प्रश्नाबद्दल जनजागृती करण्याच्या उद्देशाने पथनाट्य सादर करण्यात आले. विद्यार्थ्यांनी ‘बाल विवाह -एक शाप या विषयावरही पथनाट्य सादर केले.

शिवार फेरी

रासेयोच्या विद्यार्थी विद्यार्थ्यांनी शिबीर काळात शेतकऱ्यांच्या शेतावर जाऊन कांदा, मोसंबी व इतर पिकांबद्दल माहिती घेतली.

इतर उपक्रम

जिल्हा परिषद पुरस्कृत बालवाडी मध्ये नवीन येणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या शाळेमार्फत केल्या जाणाऱ्या स्वागत समारंभात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. यावेळी बालवाडीत नवीन दाखल झालेल्या विद्यार्थ्यांची त्यांच्या घरापासून शाळेपर्यंत सजविलेल्या बैलगाडीमधून वाजत-गाजत मिरवणूक काढण्यात आली.

समारोप

दि. १७ मार्च, २०१६ रोजी रासेयोच्या स्वयंसेवक विद्यार्थ्यांनी बोरसर(खु.) गावाचा परिसर स्वच्छता करून या ७ दिवसाच्या निवासी शिबिराचा समारोप केला. यावेळी ग्रामस्थांनी या शिबिरात आयोजित करण्यात आलेल्या विविध उपक्रमांबद्दल महाविद्यालयाचे व रासेयोच्या स्वयंसेवकांचे कौतुक केले.

रा से यो माहिती : विद्यापीठाणे मंजूर केलेली स्वयंसेवक संख्या

शैक्षणिक वर्ष	रासेयो नियमित कार्यक्रम			रासेयो विशेष निवासी शिबीर		
	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
२०१४-१५	३३	१७	५०	१२	०६	१८
२०१५-१६	३०	२०	५०	१८	०७	२५
२०१६-१७	३१	११	५०	२०	०५	२५
२०१७-१८	३३	१७	५०	१८	०६	२४
२०१८-१९	३०	२०	५०	१४	११	२५

रा से यो माहिती : नियमित कार्यक्रम अंतर्गत राबविलेले विविध उपक्रम

उपक्रम	शिबीर संख्या / लाभार्थी संख्या				
	२०१४-१५	२०१५-१६	२०१६-१७	२०१७-१८	२०१८-१९
आरोग्य विषयक शिबीर	०१ / १८०	०१/१५०	०१ / १२७	--	०२/१५०
पल्स पोलिओ अभियान	०२ / १५०	०२/१२५	०२ / ११०	०२ / १२५	---
रक्तदान शिबीर	०२ / ५३	०२/५९	०१ / २३	०१ / ६९	३/१२१
आपत्ती व्यवस्थापन	०१ / ३००	०१ / २००	०१ / २१०	--	१/१००
वृक्ष दिंडी / वृक्षारोपण	०३ / २००	०४/३५०	०४ / २००	०१ / ५०	४/४००
शेतकरी मेळावा	०१	०१	०१	०१	०२
स्वच्छता अभियान	०२	०२	०२	०२	०४

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली येथे रक्तदान शिबिराचे आयोजन

महात्मा गांधी मिशनच्या ३६ व्या वर्धापन दिनानिमित्त दि. २० डिसेंबर रोजी एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली व एमजीएम वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय यांच्या सयुंक्त विद्यमाने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराचे उद्घाटन प्रसंगी एमजीएमचे संचालक शिक्षण (कृषी) तथा महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन.आर.चव्हाण यांनी विद्यार्थ्यांच्या या स्तुत्य कार्यक्रमाबदल कौतुक केले व जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी रक्तदान करून रुग्णांचे प्राण वाचविण्याचे आवाहन केले. याप्रसंगी एमजीएम रक्त पेढीचे डॉ. ग्रीष्मा एन. जॉर्ज व डॉ. आशुतोष देव, तसेच एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सर्व विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते. यावेळी एमजीएम कृषी विज्ञान केंद्राचे शास्त्रज्ञ, महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी अशा एकूण ५० रक्तदात्यांनी रक्तदान केले. या शिबिराच्या यशस्विततेसाठी महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी तसेच महाविद्यालयाचे प्रा..विकास शुक्रे, प्रा.सचिन देसाई व प्रा. अतुल सरपाले यांनी विशेष प्रयत्न केले. हा कार्यक्रम एमजीएम संस्थेचे सचिव मा. अंकुशराव कदम यांचे प्रेरणे आयोजित करण्यात आले

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या रासेयोतर्फे शिंदोन तांडा येथे स्वच्छता अभियान

महात्मा गांधी मिशन संचालित, गांधेली येथील कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजने अंतर्गत शिंदोन तांडा, गांधेली जि. औरंगाबाद हे गाव दत्तक घेण्यात आले आहे. या अंतर्गत महाविद्यालयाच्या रासेयो एकका तरफे या गावात विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते . शिंदोन तांडा, गांधेली येथे 'स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. या

अभियानाच्या उद्घाटन प्रसंगी गावचे सरपंच श्री. मोहन शिंदे विद्यार्थी व ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. या अभियान दरम्यान रासेयो स्वयंसेवकांनी गावातील रस्त्यांची स्वच्छता केली, तसेच विद्यार्थ्यांनी पथनाट्य सादर करून घरघुती कचरा व सांडपाणी याचे योग्य व्यवस्थापन न केल्याने पसरणारे रोगांबदल उपस्थितांना माहिती दिली. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एन.आर. चव्हाण यांचे मार्गदर्शनाखाली सहाय्यक प्रा.विकास शुक्रे यांनी ग्राम स्वच्छता अभियान हा कार्यक्रम राबविला.

एमजीएम गांधेली परिसरात ७० वा प्रजासत्ताक दिन उत्साहात साजरा

दिनांक २६ जानेवारी २०१९ रोजी महात्मा गांधी मिशनच्या गांधेली परिसरातील कृषी जैवतंत्रज्ञान, अन्तर्राष्ट्रीय नानासाहेब कदम कृषी महाविद्यालय व कृषी विज्ञान केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने नानासाहेब कदम कृषी महाविद्यालयाच्या प्रांगणात संस्थेचे सचिव श्री. अंकुशराव कदम यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले या प्रसंगी डॉ.रेड्डी, श्री.डी.एस. कदम, श्री.भा.ध. पिंटेवार, डॉ. उन्मेश कदम, अन्तर्राष्ट्रीय महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. र. वि. काळे .नानासाहेब कदम कृषी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. ए. के. पांडे व कृषी जैव तंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन. आर.चव्हाण, कृषी विज्ञान केंद्राचे कार्यक्रम समन्वयक डॉ. एन.एम.मस्के हे उपस्थित होते. या वेळी तिन्ही महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी पथसंचलन करून ध्वजबंदना दिली तसेच विद्यार्थ्यांनी देशभक्तीपर गीत, समूहगीत, मुकाबिनय, समूहनृत्य इत्यादी कार्यक्रम सादर केले. या कार्यक्रमासाठी सर्व महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, प्राध्यापक व कर्मचारी उपस्थित होते.

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयात राष्ट्रीय युवा दिन उत्साहात साजरा

महात्मा गांधी मिशन संचालित, गांधेली येथील कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. ‘राष्ट्रीय युवा दिन’ हा स्वामी विवेकानंद यांच्या जयंती निमित्त देशभरात साजरा केला जातो. या प्रसंगी एकविसाव्या शतकातील युवकां पुढील आव्हाने या विषयावरती निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यक्रमा मध्ये प्रमुख पाहुणे अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन. आर. चव्हाण हे होते. याप्रसंगी त्रुषिकेश तहकिक, प्रतिक धवस आणि प्रथमेश खांडेकर या विद्यार्थ्यांनी आपले विचार मांडले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. एन. आर. चव्हाण यांनी विद्यार्थ्यांना गुणवत्ता, उत्साह, शक्ती यासोबतच विवेकबुद्धीचा प्रत्येक बाबीत उपयोग करण्याचे आवाहन केले. या कार्यक्रमाचे आयोजन महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवक विद्यार्थ्यांनी केले. कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रा. विकास शुक्रे व प्रा. सचिन देसाई यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयाचे सर्व प्राध्यापक, शिक्षक व शिक्षकेत्र व कर्मचारी उपस्थित होते.

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली येथे हुतात्मा दिन साजरा

दिनांक ३० जानेवारी २०१९ रोजी महात्मा गांधीजींच्या ७१ व्या पुण्यतिथी निमित्त महात्मा गांधी मिशन संचालित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली येथे ‘‘हुतात्मा दिन’’ पाळण्यात आला. या निमित्ताने महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एन.आर.चव्हाण यांच्या हस्ते महात्मा गांधीजींच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला व दोन मिनिटांचे मौन पाळून श्रद्धांजली अर्पण करण्यात आली. यावेळी महाविद्यालयाचे सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेत्र कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते.

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयामध्ये राष्ट्रीय विज्ञान दिवस साजरा

प्रसिद्ध भारतीय नोबेल पारितोषिक विजेते भौतिकी शास्त्रज्ञ सर सी.व्ही. रमन, यांनी त्यांच्या जगप्रसिद्ध प्रकाश विकिरण संबंधी शोधाची घोषणा दि. २८ फेब्रुवारी १९२८ रोजी केली असल्याने भारतात हा दिवस राष्ट्रीय विज्ञान दिवस म्हणून साजरा करण्यात येतो. राष्ट्रीय विज्ञान दिवसाचा मुळ उद्देश तरुण विद्यार्थ्यांमध्ये विज्ञानाविषयी आवड निर्माण व्हावी, समाजामध्ये विज्ञान विषयी जागरूकता निर्माण व्हावी व वैज्ञानिक दृष्टीकोन वाढीस लागावा हा आहे. यानिमित्ताने महात्मा गांधी मिशन संचालित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली येथे राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी मानवाची वैज्ञानिक दृष्टीकोनातून झालेली वाटचाल याविषयी रांगोळीद्वारे चित्रे काढून माहिती दिली. यामध्ये द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी कु. पूजा सुरुडकर कु. स्वाती वामन व कु. कांचन मापारी यांनी रांगोळीद्वारे चित्रे काढली. यावेळी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन.आर. चव्हाण यांनी विद्यार्थ्यांकडून या रांगोळी विषयी माहिती घेतली आणि मानवाच्या प्रगतीमध्ये शेती शास्त्राचे महत्व त्यांनी विद्यार्थ्यांना सांगितले.

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयामध्ये मराठी भाषा दिन साजरा

दिनांक २७ फेब्रुवारी २०१८ हा दिवस मराठी साहित्याचे मानदंड वि. वा. शिरवाडकर यांचा जन्म दिवस जागतिक मराठी भाषा दिन म्हणून साजरा केला जातो. या निमित्ताने महात्मा गांधी मिशन संचालित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली येथे राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून भित्तीपत्रक प्रदर्शन करून मराठी भाषा दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन डॉ. अश्विनीकुमार क्षीरसागर यांच्या हस्ते झाले. या प्रदर्शना मध्ये विद्यार्थ्यांनी मराठी भाषेचा इतिहास, मराठी भाषा समृद्ध करणारे लेखन, साहित्य व इतर कलाकृती, तसेच मराठी साहित्यकार इत्यादींची माहिती दिली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी कविता वाचनही केले. यावेळी कार्यक्रमाचे उद्घाटक डॉ. अश्विनीकुमार यांनी यावेळी प्रत्येकाने मराठी साहित्य वाचण्याचा आग्रह केला. यावेळी महाविद्यालयाचे प्रा.विकास शुक्रे, प्रा. सचिन देसाई, प्रा.विजय देशमुख, डॉ. अशोक खर्डे व महाविद्यालयाचे सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते.

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयामध्ये निबंध स्पर्धाचे आयोजन

महात्मा गांधी मिशन संचालित, गांधेली येथील कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयामध्ये दिनांक ०२ फेब्रुवारी रोजी निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती या कार्यक्रमामध्ये प्रमुख पाहुणे अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन.आर.चव्हाण हे होते. ३५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला होता याप्रसंगी साकंत पेरणा, आरती मांडलिक अवंतिका नांदुरकर प्रविण मोरे प्रतिक धवस भारतामध्ये जर महात्मा गांधी असते तर हैद्रोपोनिक, वंडरग्रास ग्रीनवॉल व २१ व्या शतकातील तरुण या विषयावर विद्यार्थ्यांनी आपले विचार मांडले.

महाविद्यालयाच्या परिसरात व संलग्न प्रक्षेत्रावर केलेली वृक्ष लागवड

महात्मा गांधी मिशन संचालित एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली प्रत्येक वर्षी विविध प्रसंगी नियमीत पणे वृक्षारोपण करते. शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थी व कर्मचार्यांनी महाविद्यालयाच्या प्रक्षेत्रावर दि. १६/०६/२०१६ व दि. ०१/०७/२०१६ रोजी अनुक्रमे वर्षामंगल व कृषी दिनानिमित्त ३०० झाडे लागवड करण्यात आली. “एक जीवन” हे महावृक्षारोपण अभियान राबविण्यात आले. या अभियानात २५ वेगवेगळ्या संस्थानी सहभाग घेतला. या अभियानामध्ये महाराष्ट्र राज्याचे विधानसभा अध्यक्ष मा. श्री. हरिभाऊ बागडे, मा. आमदार श्री. अतुल सावे, राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्षा श्रीमती विजया रहाटकर, माजी. आमदार श्री. कल्याण काळे व श्री. नामदेव पवार, औरंगाबाद महानगर

पालिकेचे महापौर श्री. अंबक तुपे व इतर पदाधिकारी, तसेच एमजीएमचे सचिव श्री. अंकुशराव कदम, कृषिभूषण श्री. विजय अण्णा बोराडे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. बी. एन. चव्हाण, नानासाहेब कदम कृषी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. व्ही. एस. शिंदे, अन्तर्गत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. ए. बी. रोडगे व विद्यार्थी यावेळी उपस्थित होते. या महावृक्षारोपण कार्यक्रमात एकूण ३७६५ झाडांची लागवड करण्यात आली. याशिवाय महाविद्यालयातील विद्यार्थी व कर्मचार्यांनी दि. १०/०७/२०१६ ते ०५/०९/२०१६ पर्यंत एकूण ४८५९ झाडे लावलीत. शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये एकूण ९०७४ झाडांची लागवड करण्यात आली.

पोलीस आरोहण दिनानिमित्त एमजीएम कृषीजैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांचे पथनाट्य

महाराष्ट्र पोलीस आरोहण दिनानिमित्त सूर्या लान्स येथे झालेल्या पोलीसमित्र व महिला जनजागृती मेळाव्यामध्ये एमजीएम कृषीजैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेलीच्या विद्यार्थ्यांनी स्त्रीभूषणहत्या - एकशाप या विषयावरती पथनाट्य सादर केले. ०६ जानेवारी २०१६ रोजी पोलीस आरोहण दिन व महिला मेळाव्या मध्ये स्त्री भूषण हत्या याविषयावर पथनाट्य सादर करताना रासेयोचे विद्यार्थी

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली, औरंगाबाद

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना शिबिराची ग्रामस्वच्छता अभियानाने सुरुवात

महात्मा गांधी मिशन संचालित कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेलीचे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे विशेष निवासी शिबीर दि. ११ मार्च ते १७ मार्च २०१६ दरम्यान मौजे बोरसर (खु.), ता. कन्नड, जि. औरंगाबाद येथे आयोजित करण्यांत आलेले आहे. या शिबिराचे उद्घाटन बोरसर (खु.) चे सरपंच मा. श्री. मारुतीअप्पा गायकवाड यांच्या हस्ते झाले.

एम जी एम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयात राष्ट्रीय युवक दिनाचे आयोजन

स्वामी विवेकानंद जयंती निमित्त दिनांक १२ जानेवारी रोजी राष्ट्रीय युवक दिन एमजीएम कृषीजैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली येथे साजरा करण्यात आला. या निमित्ताने निबंध स्पर्धा, प्रश्नमंजुषा आदी कार्यक्रम घेण्यात आले. या कार्यक्रमांतर्गत स्नेहल इंगळे या विद्यार्थ्यांनी बनविलेली भारतातील प्रज्ञावंत युवक ही चित्रफित दाखविण्यात आली. तसेच सतीश काळवाघे, राम सिनगारे व जयश्री देसले या विद्यार्थ्यांनी युवकदिनानिमित्त आपले विचार मांडले.

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय

राष्ट्रीय सेवा योजना

सात दिवसीय शिबिराचा आराखडा

एम.जी.एम. कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या रा.से.यो. तर्फे भिंदोन येथे घेण्यात आलेल्या
सात दिवसीय निवासी विशेष शिबाराचा शुभारंभ व स्वच्छता अभियान

उद्घाटन समारंभ

महात्मा गांधी मिशन संचलित, गांधेली येथील कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष शिबीर भिंदोन गांधेली जि. औरंगाबाद येथे २१ फेब्रुवारी रोजी उद्घाटन झाले व गाव दत्तक घेण्यात आले आहे. या अंतर्गत महाविद्यालयाच्या रा.से.यो. एकका तर्फे या गावात विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. भिंदोन, गांधेली येथे स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. या अभियानाच्या उद्घाटन प्रसंगी जलक्रांती ग्रुपचे प्रा. प्रशांत अवसरमल, एम.जी.एम. सचिव श्री अंकुशराव कदम आणि एम.जी.एम हिल्स चे संचालक डॉ. राजेंद्र रेडी यांच्या मार्ग दर्शनाखाली जलक्रांतीची शपथ घेऊन कार्यक्रमाचा शुभारंभ करण्यात आला.

शाळेची स्वच्छता आणि कचरा निर्मुलीकरण

पहिल्या दिवशी शाळेचा व तेथील परिसर स्वच्छ केला. या मध्ये शाळेच्या पत्रांवरील कचरा, परिसरातील कचऱ्याचे व झाडांच्या पाला पाचोळ्याचे व्यावस्थापन करून परिसर स्वच्छकरण्यात आला. कचऱ्याचे योग्य व्यवस्थापन व्हावे म्हणून शोष खड्डे खादले.

शाळेतील सुशोभीकरण

पुढील दिवशी विद्यार्थ्यांनी शाळेच्या भिंती, झाडांचे खोडे रंगवून सुशोभीकरण करण्यात आले.

शाळेच्या मैदाना रस्ता तयार करणे

या मध्ये प्रांगणातील विटांचा वापर करून रस्ता तयार करण्यात आला. त्यात मुख्य प्रवेशद्वारापासून वर्ग, कार्यालय, शाळेचे स्वयंपाकगृह असे मार्ग तयार करण्यात आले आणि त्यांना रंग देण्यात आला.

स्वच्छता व पुलवामा निषेध रॅली व पथनाट्य

दैनंदिन जीवनावर आधारित स्वच्छतेवर व पुलवामा मध्ये झालेल्या हळूयाची निषेध रॅली आणि पथनाट्य सादर केले. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी घरघुती कचरा व सांडपाणीयाचे योग्य व्यवस्थापन न केल्याने पसरणाऱ्या रोगांबदल माहिती दिली. कचऱ्याचे निर्मुलन करणे का गरजेचे आहे आणि ते कशा प्रकारे करावे यावर पथनाट्य सदर केले.

सुशोभीकरण

दिनांक २४ ते २५ या कालावधीत भिंदोन येथे एम.जी.एम. कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या रा.स.यो. स्वयंसेवकांच्या मदतीने गावातील सार्वजनिक मंदिर, मंदिर परिसर प्राथमि शाळा सांडपाणी, नाल्याची सफाई तसेच स्वच्छता जानजागृती विषयक पाथनाट्य सादर करण्यात आले .तसेच गावकऱ्याच्या मदतीने जमलेल्या कचऱ्यावर प्रक्रिया करण्याचे प्रात्यक्षिक. तसेच माझे गाव या विषयावर आधारित चित्रकला स्पर्धेचे नियोजन करण्यातआले.

रक्तदान शिबीर

दि. २६ फेब्रुवारी रोजी एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली व एमजीएम वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराचे उद्घाटन प्रसंगी एम.जी.एम हिल्स चे संचालक डॉ. राजेंद्र रेड्डी व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एन. आर. चव्हाण यांनी विद्यार्थ्यांच्या या स्तुत्य कार्यक्रमाबदल कौतुक केले व जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी रक्तदान करून रुग्णांचे प्राण वाचविण्याचे आवाहन केले. याप्रसंगी एमजीएम रक्त पेढीचे डॉ. ग्रीष्मा एन. जॉर्ज व डॉ. आशुतोष देव, तसेच एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सर्व विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते. यावेळी एमजीएम कृषी विज्ञान केंद्राचे शास्त्रज्ञ, महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी अशा एकूण ५० रक्तदात्यांनी रक्तदान केले. या शिबिराच्या यशस्विततेसाठी महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी तसेच महाविद्यालयाचे प्रा.विकास शुक्रे, प्रा.सचिन देसाई, यांनी विशेष प्रयत्न केले. हा कार्यक्रम एमजीएम संस्थेचे सचिव मा. अंकुशशराव कदम यांचे प्रेरणेने आयोजित करण्यात आले.

आरोग्य तपासणी

दि. २६ फेब्रुवारी रोजी एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, गांधेली व एमजीएम वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. यात गावातील गावकऱ्यांचे आरोग्य तपासणी आणि औषधे पुरवण्यात आले.

समारोप

दिनांक २७ फेब्रुवारी रोजी भिंदोन येथे श्रीमती आशाबाई बद्रीनाथ शिंदे यांनी , “शेतीत कर्मी भांडवल खर्च करून जास्तीत जास्त उत्पन्न कसे घेता येईल” याचे तंत्र शिकून घ्या असे आव्हान सदर कार्यक्रमात केले . हे शिबीर एम.जी.एम. हिल्स चे संचालक डॉ. राजेंद्र रेड्डी यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले. या साठी एम.जी.एम. कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयचे प्राचार्य डॉ. एन.आर.चव्हाण, रा.स.यो. स्वयंसेवक आणि महाविद्यालयाचे प्रा.विकास शुक्रे, प्रा.सचिन देसाई यांनी परिश्रम घेतली.

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिबिरातील ठळक छायाचित्रे

एम.जी.एम. कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या रा.से.यो. विशेष शिबीर भिंदोन येथे २१फेब्रुवारी रोजी उद्घाटन करण्यात आले.

स्वच्छता व पुलवामा निशेष रैली

स्वच्छता रैली

स्वच्छता आणि कचरा निर्मूलीकरण करतांना रासयोचे विद्यार्थी

स्वच्छता आणि कचरा निर्मूलीकरण करतांना रासयोचे विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिबिरातील ठळक छायाचित्रे

जिल्हा परिषद शाळेच्या मैदानावर तयार करण्यात येत असतांना

जिल्हा परिषद शाळेच्या मैदानावर तयार केलेला मार्ग

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिबिरातील ठळक छायाचित्रे

रा.स.यो. अंतर्गत महाविद्यालयात आरोग्य तपासणी
शिबिराचे आयोजन

रा.स.यो. अंतर्गत महाविद्यालयात आरोग्य तपासणी
शिबिराचे आयोजन

आरोग्य तपासणी करतांना वैद्यकिय अधिकारी

आरोग्य तपासणी करतांना वैद्यकिय अधिकारी

रक्त दान करतांना गावातील गावकरी

रक्त दान करतांना गावातील गावकरी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिविरातील ठळक छायाचित्रे

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय,
गांधेली येथे रक्तदान शिबिर

स्वच्छतेची शपथ घेतानां विद्यार्थीं व प्राध्यापक वर्ग

स्वच्छतेची शपथ घेताना विद्यार्थीं व प्राध्यापक वर्ग

स्वच्छतेचे महत्व पटवून देणारे व स्त्रीभूषण हत्या
या विषयावर पथनाट्य सादर करतांना रासेयोचे विद्यार्थी

स्वच्छतेचे महत्व पटवून देणारे व स्त्रीभूषण हत्या या विषयावर पथनाट्य सादर करतांना रासेयोचे विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिविरातील ठळक छायाचित्रे

एमजीएम गांधेली परिसरात
७० वा प्रजासत्ताक दिन
उत्साहात साजरा करतांना विद्यार्थी

एमजीएम गांधेली परिसरात
७० वा प्रजासत्ताक दिन
उत्साहात साजरा करतांना विद्यार्थी

एमजीएम गांधेली परिसरात
७० वा प्रजासत्ताक दिन
उत्साहात साजरा करतांना विद्यार्थी

अंतरराष्ट्रीय योगा दिन
साजरा करतांना रासेयो स्वयंमसेवक

एमजीएम कृषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय
रा.से.यो. अहवाल २०१४-२०१९

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिविरातील ठळक छायाचित्रे

वृक्षारोपन करतांना एमजीएम चे सचिव
मा.श्री. अंकुशराव कदम

वृक्षदिंडीची पुजा करतांना एमजीएमचे सचिव
मा.श्री. अंकुशराव कदम

वृक्षदिंडीत सहभागी झालेले रासेयो स्वयंमसेवक तथा विद्यार्थी

वृक्षदिंडी

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विशेष शिबिरातील ठळक छायाचित्रे

जागतिक जल दिनानिमित्त जलसंवर्धनाची शपथ घेतांना
उपस्थित ग्रामस्थ व रासेयो स्वयंसेवक

जनावरांच्या लसीकरण शिबिरात सहभागी
ग्रामस्थ व रासेयो स्वयंसेवक

जागतिक जल दिनानिमित्त जलसंवर्धनाची शपथ घेतांना
उपस्थित प्राध्यापक, कर्मचारी व रासेयो स्वयंसेवक

धुम्रपान निषेश दिनानिमित्त काढण्यात आलेली
प्रभात फेरी.

पल्स पोलियो अभियानावेळी शासकीय कर्मचाऱ्यांना
मदत करतांना रासेयो स्वयंसेवक

ग्राम स्वच्छता अभियानामध्ये स्वच्छता करतांना
रासेयो स्वयंसेवक

ग्राम स्वच्छता अभियानामध्ये स्वच्छता करतांना
रासेयो स्वयंसेवक

वर्षांमंगल निमित्त आयोजित रक्तदान
शिबिरात सहभागी रासेयो स्वयंसेवक

NSS Special Camp : Bhindone, Duration : 2018-19

Sr.No.	Reg.No.	Name of the student
1	2016BTGD02	Ambhore B.V.
2	2016BTGD04	Bakshi P.N.
3	2016BTGD13	Chavan A.V.
4	2016BTGD29	Ghanwat P.S.
5	2016BTGD43	Khetre S.S.
6	2016BTGD45	Kshirsagar A.U.
7	2016BTGD46	Kshirsagar R.C.
8	2016BTGD48	Lahane A.A.
9	2016BTGD50	Mali A.S.
10	2016BTGD51	Mande S.S.
11	2016BTGD54	Narale P.R.
12	2016BTGD55	Navalkele K.V.
13	2016BTGD60	Phasate B.N.
14	2016BTGD62	Purhe Y.S.
15	2016BTGD74	Tambe D.V.
16	2016BTGD75	Tapse S.I.
17	2016BTGD77	Thorat Y.B.
18	2016BTGD80	Yermalwar S.D.
19	2016BTGD71	Solapure V.N.
20	2016BTGD32	Gite O.P.
21	2016BTGD42	Khelge P.R
22	2017BTGD17	Hiwale C.H.
23	2017BTGD08	Chavan U.S
24	2017BTGD53	Pawar S.V.
25	2017BTGD32	Mindhar A.P.

Total Participated Volunteers: 25, Male: 14 and Female: 11.

NSS Special Camp : Bhindone, Duration : 2017-18

Sr.No.	Reg.No.	Name of the student
1	2015/01	Bacchewar Sumit Sainasth
2	2015/02	Bhoge Vijay Bhujang
3	2015/03	Borde Bhagwan Vishnu
4	2015/07	Chole Amol Udhav
5	2015/08	Choughule Namadev Prakash
6	2015/09	Dange Kirti Suresh
7	2015/26	Jadhav Umesh Appaso
8	2015/31	Jadhav Bhagyashri Manohar
9	2015/27	Jadhav Vishnu Gambhirrao
10	2015/34	Lakkas Yogesh Ganesh
11	2015/36	Mahale DaminiDilip
12	2015/40	Modhave Shubham Sopan
13	2015/41	MundheMaroti Sudhakar
14	2015/42	Mundhe Vishnu Vitthal
15	2015/46	Navathar Avinash Vishnu
16	2015/48	Padol Rupali Appasaheb
17	2015/53	Pattam Payal Rajeshwar
18	2015/54	Phatangare Satyam Ashok
19	2015/56	Rasal Vishal Rajendra
20	2015/62	Shendge Ajit Satish
21	2015/66	Sonsale Kailas Dhondiba
22	2015/71	Thakare Prathmesh Gajanan
23	2015/73	Thombre Saroja Dnyaneshwar
24	2015/79	Yashwante Krushna Kaduba

Total Participated Volunteers: 24, Male: 18 and Female: 06.

NSS Special Camp: Borsar (Kh.), Tal.: Kannad, Duration: 2016-17

Sr. No.	Reg. No.	Name of the Student
1	2014/13	Damre Akash Shankar
2	2014/14	Deokar Devayani Dattatray
3	2014/21	Gangurde Ganesh Raghunath
4	2014/37	Kasimalla Premkumar Nageshwarrao
5	2014/38	Kale Sachin Prabhakar
6	2014/48	Madastu Saikrishna Ashok
7	2014/50	Mangate Ganesh Dilip
8	2014/56	Palodkar Sumit Sanjay
9	2014/60	Peddi Priyanka Yidhyanand
10	2014/63	Rachewad Sandeep Satyanarayan
11	2014/69	Shebe Sanjivani Kishor
12	2014/74	Thakur Roshan Suresh
13	2014/09	Chaudhari Uddhav Kakaro
14	2014/18	Doiphode Akash Diliprao
15	2014/23	Gaurudi Dinesh Ganesh
16	2014/31	Ingole Shraddha Ramkrishna
17	2014/32	Jadhav Darshani Digambar
18	2014/43	Khamat Bausaheb Tukaram
19	2014/44	Kikrale Ritesh Pralhad
20	2014/66	Salunke Ajay Ashok
21	2015/64	Shinde Akash Tanaji
22	2015/69	Tahakik Rushikesh Ravindta
23	2015/76	Wagh Sudarshan Nivrutti
24	2015/77	Waghule Gopal Gulab
25	2015/80	Yelikar Rushikesh Sunil

Total Participated Volunteers : 24, Male : 18 and Female : 06

NSS Special Camp: Borsar (Kh.), Tal.: Kannad, Duration: 2015-16

Sr. No.	Reg. No.	Name of the student
1	2013/02	Umbarekar R.S.
2	2013/07	Bind M.R.
3	2013/08	Chaudhari A.A.
4	2013/09	Chaudhari C.N.
5	2013/14	Desale J.R.
6	2013/16	Devabhaktini N.N.
7	2013/28	Gavhane G.B.
8	2013/32	Gingine P.T.
9	2013/38	Kadam M.S.
10	2013/39	Kadam R.K.
11	2013/40	Kadam M.S.
12	2013/43	Kanade M.R.
13	2013/46	Kharche A.R.
14	2013/47	Khedkar S.T.
15	2013/48	Kotgire N.M.
16	2013/53	Mengeade R.R.
17	2013/55	Mulik P.U.
18	2013/65	Patole B.R.
19	2013/66	Pimple P.A.
20	2013/69	Raut S.B.
21	2013/73	Shinde S.R.
22	2013/78	Talekar L.M.
23	2014/13	Damre A.S.
24	2014/21	Gangurde G.R.
25	2014/50	Mangate G.D.

Total Participated Volunteers: Male: 18 and Female: 7.

NSS Special Camp: Borsar (Kh.), Tal.: Kannad, Duration: 2015-16

Sr. No.	Reg. No.	Name of the Student
1	2011/16	Diware R.A.
2	2011/25	Jadhav V.N.
3	2011/38	Mankar G.N.
4	2011/55	Sable A.D.
5	2011/73	Surye S.N.
6	2012/04	Ambhore P.J.
7	2012/09	Bobade J.M.
8	2012/10	Chavan R.N.
9	2012/21	Ghumare S.P.
10	2012/35	Katkare K.R.
11	2012/40	Khedkar K.R.
12	2012/43	Kute V.K.
13	2012/54	Pawar S.D.
14	2012/55	Potdar H.S.
15	2012/58	Rathod R.P.
16	2012/66	Sable P.K.
17	2013/43	Kanade M.R.
18	2013/02	Umbarkar R.S.

Total Participated Volunteers : Male : 12 and Female : 6

सांस्कृतिक

अमलनेर येथील शाळेत
एमजीएमतर्फ आरोग्य शिविर

गंगापूर | कायागवजब्बली अमठनेर वस्ती येथील जिल्हा परिषद प्रशालेत एमजीएमतके नागरिकांसाठी मोफत सर्वरोगनिनाम व उपचार आणेग्या शिवारचे असायेजन करण्यात आले होते. या शिविरात ग्रामस्थ व विद्यार्थ्यांची तपासणी करण्यात येऊन उपचार करण्यात आले. एमजीएमचे डॉ. विजयकुमार देसरडा, प्राचार्य बी. एन. चवळा, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रमाधिकारी प्रा. ए. क्वी. खड्डे, विक्रम कदम यांच्यासह रासेणेच्या विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रम यशस्वितेसाठी प्रतिशंक घेतले.

देशाच्या विकासासाठी जलक्रांतीची गरज : प्रा प्रशंसात अवसरमल

औरंगाबाद / प्रतिनिधि

कोणत्याही देशाच्या विकासाती
जलक्रांतीची अतिशय गरज असून
देशाचे भवितव्य उज्जल हवे
असेल त प्रथम आपल्या
वुगंकाना अधिक सकाम करा
सामर्थ्यावान बऱ्बरणे गरजेचे
असल्याचे प्रतिपादन जलक्रांती
मुपचे प्रा. प्रशांत अवसरमल
यांनी केले.

महाराष्ट्र गणधर्म मन सचिवालय
अतिथेनांन महाविद्यालय, कृष्ण
जेवलेनांन महाविद्यालय व
गोवाविद्यालय कदम
कृष्णविद्यालय चंद्रा संस्कृत
विद्यालय गारुडीय संस्कृत योजना
विशेष शिक्षण २०१८-१९ मित्र
ता.वि. औरंगाबाद घेठे आज
दि. २५ फेब्रुवारी गोरी विद्यालय
झाले.एकुण सात दिवस
बालाचार्याचा याचिकारण तब्बल
प्रवाह्यामास विद्यार्थी अभिभाव
विद्यार्थीयांनी कार्यक्रमान सहभागी
असून व विचार कार्यक्रम
विद्यार्थीयांनी कार्यक्रमान सहभागी
असून व विचार कार्यक्रम

लिंगराम द्वारा अंतर्राष्ट्रीय रूपरेखा द्वारा दिया गया है। इसका लिंगराम द्वारा अंतर्राष्ट्रीय रूपरेखा द्वारा दिया गया है।

गोदावरीच्या पात्राचे पात्र
औरंगाबाद / प्रतिनिधि
औरंगाबाद येथील एम.जी.एम कृषी
जैवतंत्रज्ञन महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा
योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी गोदावरी पात्राची
स्वच्छता करून कवऱ्याची होळी केली व
होळी सण साजारा करण्याचा नवीन पायांडाका
पाडला. दि. १६. मार्च रोजी होळीच्या दिवशी
राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या २७ विद्यार्थ्यांनी
गोदावरी पात्रामध्ये जाऊन प्लास्टिक
पिशव्या, बॉटल्स, निर्मातृ, कपडे, खराब
झालेले फोटो-फ्रेम्स, पुस्तके इ. कवरावा
गोळा करून (तीन ट्रॉली) जाळून उत्तम
रीत्या विल्हेमाट लावली.

वरील कार्यक्रम संस्थांचे संचिव
मा. अंकुशराव कदम यांच्या प्रेरणेतून व

गोदावरीच्या पात्राचे पावित्र्य राखण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी केली कचऱ्याची होळी

औरंगाबाद/प्रतिनिधि
 औरंगाबाद येथील एम.जी.एम कृषी
 जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा
 योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी गोदावरी पात्राची
 स्वच्छता करून कवऱ्याची होळी केती व
 होळी सण साजारा करण्याचा नवीन पायांडा
 पाडला. दि. १६. मार्चे रोजी होळीच्या दिवंगी
 राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या २७ विद्यार्थ्यांनी
 गोदावरी पात्रामध्ये जाऊन प्लास्टिक
 पिशव्या, बॉटल्स, निर्मल्य, कपडे, खराब
 झालेले फोटो-फ्रेम्स, पुस्तके इ. कवराव
 गोळा करून (तीन ट्रॉली) जाळून उत्तम
 रीत्या विल्हेमात लावली.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. वी.एन.चव्हाण
यांच्या मार्गदर्शनाखाली राबविण्यात आला.
यावेळी महाविद्यालयाचे रा.से.यो. कार्यक्रम

अधिकारी अशोक खड्डे तसेच एमजीएम कृषी विज्ञान केंद्राचे विषय विशेषज्ञ प्रा. तुषार चट्टहाण हे उपस्थित होते.

भिंदोन येथील सात दिवसीय निवासी ‘रा.स.यो’ शिबिराची कार्यपूर्ती

गांधीली / ग्रातानिधी

मुक्तिपुराणा विष।

महाराष्ट्र दि २८ जानेवारी ३०१४ ४

मराठवाडा युवक महोत्सवात एमजीएम
कषी जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे यश

लोकपन्न
बुधवार, दि. १९ /०३ / २०१४
GOOD MORNING
AURANGABAD

A black and white photograph showing a group of approximately ten students standing along a grassy bank next to a body of water. Some students are holding long sticks or rakes, suggesting they are involved in a river clean-up. In the background, there are trees and a clear sky. A large banner is visible on the right side of the frame, though its text is not clearly legible.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. बी.एन.चव्हाण यांच्या मार्गदर्शनाखाली राबविण्यात आला. यावेळी महाविद्यालयाचे रा.से.यो. कार्यक्रम

अधिकारी अशोक खड्डे तसेच एमजीएम कृषी विज्ञान केंद्राचे विषय विशेषज्ञ प्रा. तुषार चट्टहाण हे उपस्थित होते.

लक्ष्य गीत

राष्ट्रीय सेवा योजना

उठे समाज के लिये उठे - उठे
जगे स्वराष्ट्र के लिये जगे- जगे
स्वयं सजे वसुंधरा सवार दे - २

हम उठे उठेगा जग हुमारे संग साथियो
हम बढ़े तोः सब बढ़ेंगे अपने आप साथीयो
जमी पे आसामा को उतार दे -२
स्वयं सजे वसुंधरा संवार दे - २

उदासियों को दूर कर खुशी को बांध्ने चले
गांव और शहर कि दुरियों को पाटते चले
ज्ञान को प्रचार दे प्रसार दे
स्वयं सजे वसुंधरा संवार दे - २

समर्थ बाल वृद्ध और नारीया राहे सदा
हरे भरे बानों कि शील ओढ़ती रहे सदा
तराक्षियों की एन नई कातर दे - २
स्वयं सजे वसुंधरा संवार दे - २

ये जाती धर्म बोलीया बने न शूल राह की
बढ़ाये बेल प्रेम कि अखंडता कि चाह की
भावना से ये चमन निखार दे
सद्भावना से ये चमन निखर दे - २
स्वयं सजे वसुंधरा संवार दे - २

उठे समाज के लिये उठे - उठे
जगे स्वराष्ट्र के लिये जगे- जगे
स्वयं सजे वसुंधरा सवार दे - २

